
Kyrkomötet

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:2

Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönетillgångarna

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:74, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag om ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av vinsten från prästlönетillgångarna. Förslaget ska enligt motionen anta en sådan riktning att en större andel av vinsten delas ut till berörda församlingar och pastorat i förhållande till utjämnningssystemet.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönетillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. Ett beslut i enlighet med motionen bedöms därför riskera leda till att skillnaderna i förutsättningarna att bedriva verksamhet inom Svenska kyrkans olika delar ökar. Det är även viktigt att notera att både kyrkliga och statliga regelverk redan idag ger utrymme för stiftet att besluta om en fördelning av vinsten i en sådan riktning som föreslås i motionen. Slutligen väntas kyrkostyrelsen inkomma med skrivelse till 2016 års kyrkomöte med anledning av betänkandet *2015:1 Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem*. I nämnda utredning görs en samlad utvärdering av nuvarande utjämnningssystem, där vissa ändringar i systemet även föreslås.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Motionens förslag

Motion 2015:74 av Inga Alm, **Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönетillgångarna**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönетillgångarna så att en större andel återförs till berörda församlingar och pastorat.

Bakgrund

Bestämmelser i lagstiftningen och kyrkoordningen om andel i avkastningen från prästlönетillgångarna

Enligt lagen (1998:1952) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan 10 § andra stycket har en församling eller samfällighet, som den 31 december 1999 enligt 41 kap. 11 och 28 §§ i kyrkolagen hade rätt till andel i avkastningen av präst-

lönertillgångarna, fortfarande samma rätt om inte annat anges i tredje stycket. Därvid ska fortfarande gälla att högst hälften av avkastningen får användas till andra kyrkliga ändamål. Enligt paragrafens tredje stycke krävs tillstånd av Kammarkollegiet för att göra ändringar i fråga om rätten till andel i avkastningen av prästlönertillgångarna. Därvid ska tillämpas de grunder för ändring som anges i 1 § i permutationslagen (1972:205) samt 3 och 4 §§ i samma lag.

Av 46 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen framgår vidare, att församlingarna har andelar i avkastningen från prästlönertillgångarna efter hur stor del av tillgångarna som kommer från respektive församling.

Berörda bestämmelser i kyrkoordningen om ekonomisk utjämning

Enligt 44 kap. 16 § i kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, *stiftsbidrag*.

Enligt 44 kap. 4 § i kyrkoordningen uttas årligen en särskild utjämningsavgift. Avgiften är femtio procent av den nettovinst som uppkommer under räkenskapsåret på förvaltningen av prästlönertillgångarna. Nettovinsten på förvaltningen av prästlönfastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönfondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret, minskad med ett belopp som har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. Samtidigt som vinstmedel av förvaltningen betalas ut till församlingarna får stiftet tillgodogöra sig särskild utjämningsavgift med *högst* samma belopp.

Som framgår ovan har stiftet möjlighet att ett visst år dela ut en större andel än femtio procent av avkastningen från prästlönertillgångarna till församlingarna, utjämningsystemets (stiftets) andel av utdelningen blir då mindre än femtio procent. Prästlönertillgångar i Luleå stift har under senare år regelmässigt beslutat dela ut mer vinstmedel från tillgångarna till andelsägande församlingar i stiftet än till utjämningsystemet. Detta har samtidigt inneburit en intäktsminskning för Luleå stift, ekonomin på nationell nivå har däremot inte påverkats. Det beror på att kyrkostyrelsens modell för stiftsbidrag, som gör avräkning mot särskild utjämningsavgift, hela tiden utgår från att femtio procent av utdelningen från prästlönertillgångarna tillförs församlingarna medan den andra hälften tillförs stiftet. Övriga stift brukar göra utdelning från prästlönertillgångarna efter fördelningen femtio procent till församlingarna och femtio procent till stiftet.

Utredningar om utjämningsystemet

1995 års kyrkoutjämningsutredning konstaterade i betänkandet SOU 1995:144 *Utjämning av intäkter och kostnader inom Svenska kyrkan* att prästlönertillgångarna är ojämnt fördelade, både mellan pastoraten och mellan stiftet. Man noterade samtidigt att många av de pastorat, vilka bar den tyngsta bördan vid finansieringen av utjämningsystemet, även hade marginella eller inga andelar alls i avkastningen från prästlönertillgångarna. På motsvarande sätt fick utjämningsystemets största nettobidragstagare även betydelsefulla tillskott i ekonomin från prästlönertillgångarna. Mot denna bakgrund föreslog utredningen, vilket sedermera antogs i dåvarande kyrkolag, att den särskilda kyrkoavgiften (dåvarande benämning på utjämningsystemets andel av utdelningen från prästlönertillgångarna) skulle behållas oförändrad både till form och till nivå. Detta innebar att stiftssamfälligheterna, som vid den tidpunkten nyligen fått uppdraget att förvalta prästlönertillgångarna, skulle fortsätta

betala ut hälften av avkastningen till andelsägande pastorat och den andra hälften till kyrkofonden (utjämningsssystemet).

Den av kyrkostyrelsen tillsatta Utjämningsutredningen lämnade i maj 2015 sitt betänkande SKU 2015:1 *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsssystem* till kyrkostyrelsen. I betänkandet lägger utredningen fram förslag som syftar till att effektivisera förvaltningen av kyrkor och andra fastigheter samt att säkerställa ett långsiktigt hållbart och brett accepterat utjämningsssystem. Beträffande utjämningsssystemet föreslår utredningen vissa ändringar i församlingarnas kostnadsutjämnning, samt i stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag. Beträffande inkomstutjämnningen har utredningen däremot inte funnit skäl att föreslå några nivåändringar. Detta gäller både den del av inkomstutjämnningen som avser församlingarnas avgiftsunderlag, samt den del som tar berörda församlingars avkastning från prästlönetillgångarna i anspråk. I båda fallen föreslås inkomstutjämnningen kvarstå oförändrad på nivån femtio procent. Utredningen föreslår dock att den del av prästlönetillgångarnas avkastning som avser utjämningsssystemet i framtiden betalas in till nationell nivå istället för till stiftet. I gengäld får stiftet motsvarande intäktsökning via stiftsbidraget.

Kyrkostyrelsen har sänt ut utredningen på remiss till enheterna inom Svenska kyrkan, där remisstiden pågår fram till 1 december 2015.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2003 års kyrkomöte behandlades motion 2003:87, där motionären föreslog i punkt 2 att hela avkastningen av prästlönetillgångarna ska återgå till stiftets församlingar enligt deras andelstal och att de ojämnheter som då kan uppstå, eftersom andelstalen är så olika, ska utjämnas inom utjämningsssystemet.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2003:1. Utskottet förordade avslag på motionens punkt 2 med följande motivering:

Förslaget skulle innebära stora kostnader för den nationella nivån... om stiftet kompenseras för det intäktsbortfall som då uppstår. Det skulle skapa ett nytt problem då detta bortfall skulle behöva ersättas med andra medel till den nationella nivån.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. I exempelvis Stockholms stift finns det församlingar som saknar andelar i avkastningen. Samtidigt är det församlingarna i Stockholms stift som i hög utsträckning bidrar till utjämningsssystemet via omfördelning av kyrkoavgiften. Ett bifall till motionärens förslag skulle således riskera leda till att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna inom Svenska kyrkan minskar. Utskottet noterar även att lagstiftning och kyrkoordning redan idag ger utrymme för stiftet, där man så finner lämpligt, att göra en större utdelning till andelsägande församlingar än till utjämningsssystemet. Förslagen i utredningen 2015:1 *Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnings-system* väntas tas upp till behandling under 2016 års kyrkomöte. Mot bakgrund av detta föreligger starka skäl för 2015 års kyrkomöte att inte besluta om några

ändringar i nuvarande utjämningsystem. Med anledning av vad som ovan anförts föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.